HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דאי בעי מפקע ליה ושקיל בנסכא וכיון דאיכא שנצין מפיק ליה עד פומיה ושרי ושקיל ושנצין אגידי מגואי דליכא שנצין ואיבעית אימא דאית ליה ומכרכי עילויה וכן אמר רבא לא שנו אלא בקופה מלאה קישואין ודלועין אבל מלאה חרדל חייב אלמא קסבר אגד כלי לא שמיה אגד אביי אמר אפילו מלאה חרדל פטור אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד קם אביי בשיטתיה דרבא קם רבא בשיטתיה דאביי ורמי דאביי אדאביי ורמי דרבא אדרבא דאיתמר המוציא פירות לרה"ר אביי אמר ביד חייב בכלי פטור ורבא אמר ביד פטור בכלי חייב איפוך [א]ביד חייב והתנן (א)פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהן פטורין [ב]התם למעלה מג' הכא למטה מג': **מתני'** [ג]המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפיו חייב שכן משא בני קהת [ד]כלאחר ידו ברגלו בפיו (ב)ובמרפקו באזנו ובשערו ובפונדתו ופיה למטה בין פונדתו לחלוקו (ג)ובשפת חלוקו במנעלו בסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין: **גמ'** אמר ר"א (ד)המוציא משאוי למעלה מעשרה טפחים חייב שכן משא בני קהת ומשא בני קהת מנלן (א) דכתיב [1]על המשכן ועל המזבח סביב (ה)מקיש מזבח למשכן מה משכן י' אמות אף מזבח י' אמות ומשכן גופיה מנלן דכתיב [2]עשר אמות אורך הקרש וכתיב [3]ויפרוש את האהל על המשכן (ו)ואמר רב משה רבינו פרשו מכאן אתה למד גובהן של לויים עשר אמות וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלתחת אישתכח דהוה מידלי טובא ואיבעית אימא מארון (ז)דאמר מר ארון תשעה (ח)וכפורת טפח הרי כאן י' וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלרע אישתכח דמלמעלה מי' הוה קאי וליגמר ממשה דילמא משה שאני (ט)דאמר מר אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה אמר רב משום רבי חייא המוציא משאוי בשבת על ראשו חייב חטאת שכן אנשי הוצל עושין כן ואנשי הוצל (י)רובא דעלמא אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב משום רבי חייא אחד מבני הוצל שהוציא משוי על ראשו בשבת חייב שכן בני עירו עושין כן ותיבטל דעתו אצל כל אדם אלא אי איתמר הכי איתמר [ה]המוציא משוי על ראשו פטור

ואת"ל

מפקע. קורע: **בנסכא.** שהן חתיכות ארוכות וכל זמן שמקצתן בפנים לא קנה: ופרכינן **וכיון דאיכא שנצין.** רצועות שקורין אשטולד"ך: **מפיק ליה עד פומיה ושקיל.** וכיון דמצי למשקלינהו קני ולענין שבת לא מיחייב עד דמפיק להו לשנצין דעל ידו הוא אגוד לרה"י שהרי לא יצאו: **ומכרכי עילויה.** שאין יכול להוציאו (ב) בלא שנצין: **קם אביי בשיטתיה כו'.** שניהם חזרו בדבריהם והחליפום: **ביד חייב.** משיצאו הפירות ואע"פ שגופו ברשות היחיד ולא אמרינן אגד גופו שמיה אגד: **בכלי פטור.** כל זמן שיש מקצת הכלי בביתו: **ביד פטור.** דאגד גופו שמיה אגד דידו בתר גופו גרירא בכלי חייב וקשיא אתרווייהו למה שהחליפו שיטתן: **התם למעלה מג'.** וטעמא משום דלא נח ולא משום אגד גופו: **והכא למטה מג'.** דליכא למיפטריה משום הנחה דכמונח דמי: **מתני' שכן משא בני קהת.** בכתף ישאו (במדבר ז) וימין ושמאל וחיק אורח ארעא. ובשם רבינו יצחק בר יהודה מצאתי שאמר בשם רב האי שמפורש בהש"ס ירושלמי (כ) ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקטורת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה (ל) [שמן] אחד בימין [ושמן] אחד בשמאל והקטורת בחיקו והחביתין בכתף: **מרפקו.** איישיל"א: **פונדתו.** אזור חלול: **ופיה למטה.** אין דרך הוצאה בכך אבל פיה למעלה דרך הוצאה: **שפת חלוקו.** שפה התחתונה: **גמ' המוציא משאוי למעלה מי'.** מעבירו באויר בידו ואינו על כתפו וגבוה מן הארץ (מ)[עשרה] קאמר דאי במונח על כתפו מתניתין היא. והא דתנן (לקמן דף ק.) הזורק ד' אמות בכותל למעלה מעשרה כזורק באויר אלמא אין למעלה מעשרה רשות הרבים דווקא זורק אבל מעביר חייב דיליף מבני קהת במשכן: **אשר על המשכן וגו'.** בקלעי החצר משתעי: **אף מזבח.** גובהו י' אמות והוצרך לסובבו בקלעים של י' אמות רחב ומה אני מקיים וג' אמות קומתו (שמות כז) משפת סובב ולמעלה ומה אני מקיים וקומה ה' דקלעים משפת מזבח ולמעלה כך מפורש בזבחים (דף נט:) שהיו הקלעים ט"ו אמות: **מכאן אתה למד.** דקס"ד שאר הלוים נמי גביהי כמשה: **תילתא מלעיל.** וכיון דמזבח י' אמות והוא נושא בכתף כדכתיב (במדבר ז) ולבני קהת לא נתן (עגלות) וגו' והלוים י' אמות כי מדלו ליה תילתא למעלה מראשיהן או מכתיפו נמצא גבוה מן הארץ קרוב לשליש של י' אמות דהוו טובא טפי יותר מי' טפחים: **ואיבעית אימא.** לא גביהי לוים ולאו ממזבח גמרינן דשמא לוים לא גביהי אלא ז' אמות ואין משאן דמזבח גבוה מן הארץ אלא ב' או ג' טפחים ומארון גמר לה ר' אלעזר: **אשתכח דלמעלה מי' קאי.** טובא אפילו אין גובהן של לוים אלא ג' אמות כמותו הרי י"ח טפחים וארון אינו תלוי למטה מכתפותיהן אלא ו' טפחים וב' שלישי טפח אשתכח דגבוה י' ויותר: **וליגמר ממשה.** שפרש המשכן ונמצא דגובהן של לוים עשר אמות ונילף מלוים נושאי המזבח: **דאמר מר.** במסכת נדרים: **אנשי הוצל.** היו נושאין כדי מים ויין על ראשיהן ואין אוחזין אותם בידים:

מתני'

דאי בעי מפקע ליה. נראה לר"י שכיסין שלהם לא היו תפורות בחוזק כמו שלנו ולהכי פריך ממקום התפירה ולא ממקום אחר: **ורמי דאביי אדאביי.** °קים ליה להש"ס דהך מילתא דמייתי איתמר בתר [א]דהדור בהו: **התם למעלה מג'.** ונהי דלאו שמיה אגד הנחה ליכא כדפירש בקונטרס הקשה ה"ר אלחנן לרבה דמוקי מתני' בריש מכילתין (דף ד.) כר"ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא בהך בבא דמייתי הכא אמאי שניהם פטורין והלא למעלה מג' לר' עקיבא כמו למטה מג' לרבנן וי"ל דרבה סבר אגד גוף שמיה אגד ור"י מפרש התם למעלה מג' ואית לן למימר דשמיה אגד כדאמר בפ"ק (דף ג.) דידו בתר גופו גריר הכא למטה מג' דלאו שמיה אגד: **לאחר ידו ברגלו.** ולספרים דגרס כלאחר ידו י"ל דברגלו הוי פירוש כלאחר ידו ומיהו גירסא קמא ניחא טפי דהכי תניא בברייתא בגמרא: **במרפקו.** (ג) הוא שקורין (נ) קוד"א ולא כמו שפירש בקונטרס איסיל"ש מדתנן באהלות (פ"א מ"ח) רמ"ח אברים באדם שלשים בפיסת היד ו' בכל אצבע שנים בקנה שנים במרפק אחד בזרוע (ד) שנים בכתף כו' משמע דמרפק הוא למטה מן הזרוע וכן בפרק האומר משקלי (ערכין יט:) ידי ורגלי עלי ממלא חבית מים ומכניס ביד עד העציל וברגל עד הארכובה ולעציל קרי ליה במתניתין דהתם במרפקו ותרגום של אצילי ידי מרפקי ידיה (יחזקאל יג) משמע דעציל היינו קוד"א שהוא ביד כנגד ארכובה ברגל [ב]ובפ"ב דזבחים (דף יח:) לא יחגרו ביזע שאין חוגרין לא למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהם אלא כנגד אצילי ידיהם ואי אצילי היינו איסיל"ש היאך יחגרו למעלה מהם [ג]ועוד א"כ כנגד אציליהן היאך חוגרים אדרבה שם היא מקום זיעה אלא ודאי היינו קוד"א [ד]וכן יש להוכיח מכאן דלא כמפרש דמקום תפילין הוי בקנה למטה ממרפק דבכל מקום אמרינן תפילין בזרוע ובמס' אהלות (פ"א מח) משמע דזרוע הוא למעלה ממרפק ועוד דבפ' האומר משקלי (שם ד' יט:) פריך וביד עד העציל והכתיב והיה לאות על ידך ותנא זה קיבורית ומשני דאורייתא קיבורית כולה פירוש קרויה יד בנדרים הלך אחר לשון בני אדם [ה]משמע דמקום תפילין למעלה מן העציל (ס): **המוציא בפיו כו'.** [ו]והא דתנן באמרו לו (כריתות ד' יג:) אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב ה"מ אוכלים שדרכן להוציאן בפיו בשעת אכילה: **אישתכח דלמעלה מי' הוה קאי.** דמכתף אדם עד לארץ שלש אמות [ז]כדאמר בתרגום מגלת אסתר פרשנדתא אצטליב על תלת אמין וכן כלהו וראשיהם (ה) היו קטועים ומקוה דאמר (יומא לא.) דהוי כל גופו עולה בהן אפילו ראש באמה על אמה ברום ג' אמות דכשיכנס במים יעלו המים למעלה מראשו [ח]וכוכין דאמר בסוף המוכר פירות (ב"ב דף ק:) (ע) דאורכן ארבע אמות היינו עם ראש וצואר ועובי הארון עם מה שמשקעין ארון בתוך הכוך טפח או טפחיים וגבי היזק ראיה להצריך ארבע אמות בריש בבא בתרא (דף ג:) משום צואר וראש ובקל יגביה עצמו שיוכל לראות [ט]לכך צריך ארבע אמות והא דאמרינן במי שהוציאוהו (עירובין דף מח.) דמקומו של אדם ארבע אמות היינו כשפושט ידו למעלה מראשו (פ):

ואת"ל

מסורת הש"ס

א) לעיל ג., ב) פי' בין אצילי ידיו, ג) [גיר' הערוך ובחפתו], ד) לקמן לז., ה) [זבחים נט:], ו) נדרים לח. [בכורות מד.], ז) עירובין ד: סוכה דף ד: [סנהדרין ז.], ח) [נדה כו:], ט) נדרים לח. [ע"ש היטב ומלוה לייסב], י) לקמן קמד: [עירובין כח. כט:], כ) [שבת פ"י ה"ג], ל) [במדבר ד], מ) [רש"ל], נ) קוד"א בל"א אי"ל בוגי"ן ואיסיל"ש בל"א אקסלי"ן ור"ל תחת הכתף שהוא בית השחי ועי' במנחות לז. בתוס' שם, ס) [וע"ע תוס' מנחות לז. ד"ה קיבורת ותוס' חולין קו: ד"ה אמר רב ותוס' ערכין יט. ד"ה מרפיקו ותוס' נדה ל: ד"ה שני], ע) [ושם ד"ה והכוכין], פ) [וע"ע תוס' עירובין מח. ד"ה גופו ותוס' פסחים קט: ד"ה ברום],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכתיב אשר על המשכן: (ב) רש"י ד"ה ומכרכי וכו' להוציאו. נ"ב פי' לכיס: (ג) תום' ד"ה במרפקו הוא שקורין קוד"א. נ"ב לקמן בס"פ הבונה דף ק"ד ע"ב פירש"י גופיה מרפקו אצילי ידיו ע"ש: (ד) בא"ד ואחד בזרוע וד' בכתף: (ה) ד"ה אישתכח וכו' דראשיהם היו:

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה ורמי דאביי וכו' קים לי'. כעין זה בתום' לעיל ט' ע"ב ד"ה הא לן וש"נ:

◆

לעזי רש"י

אשטולד"ץ [אישטירלי"ש]. חבלים, שרוכים.
אישיל"א. בית-שחי.

◆

מוסף רש"י

מה משכן י' אמות. צריך קלעים לחצר סביביו מוקף גובה י' אמות, דהא הכי הוה גובהה דכתיב (שמות כו) עשר אמות אורך הקרש (זבחים נט:). אף מזבח. צריך להיות מוקף קלעים גובה עשר אמות (שם). ארון תשעה. ארון גובהו תשעה טפחים דכתיב (שמות כה) ואמה וחצי קומתו (עירובין ד: סוכה ד:) ואמה בת ששה טפחים (סוכה שם).

◆

מוסף תוספות

א. דקם מר פשיטתיה דמר. תוס' הרא"ש. ב. וארכובה היינו ראש השוק. רשב"א. ג. דלמעלה הוי צואר ואיך סוגרו שם. תוס' חולין קו: ד"ה אמר רב. ד. שדרך העולם לחגור. תוס' נדה ל: ד"ה שני. ה. כי עד השחי ליכא מאן דקרי ליה יד אלא זרוע. ריטב"א. ו. פי' כשלא הוציאו כדרך שהוא אוכל. ריטב"א. ז. ונשתיירו עד הקרקע י"א טפחים ושליש אבל אם אדם עם ראשו רק י"ח טפחים יגיע הארון עד למטה מי'. תוס' עירובין מח. ד"ה גופו. ח. ומיירי כשהכלי גבוה מג' אמות דאם לא כן כשיכנס יפלו המים למטה ויחסר השיעור. תוס' פסחים קט: ד"ה ברום. ט. דאדם עומד על אצבעות רגליו ומסתכל מעבר למעקה. תוס' הרא"ש.

◆

עין משפט נר מצוה

יא א ב מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ו:
יב ג מיי' פי"ב שם הלכה יב:
יג ד שם הלכה יג:
יד ה שם הלכה יד:

◆

תורה אור השלם

1 וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתָרָיו לְכֹל עֲבֹדָתוֹ: במדבר ג כו
2 עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: שמות כו טז
3 וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: שמות מ יט

◆

רב נסים גאון

המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו ועל כתיפו חייב שכן משא בני קהת. בגמרא דבני מערבא מפרש כתי' ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וגו' שמן המאור בימינו וקטורת הסמים בשמאלו ומנחת התמיד של יום תלויה בזרועו, שמן המשחה איכן היה נתון ר' אבין בשם ר' אלעזר כמין צלוחית קטנה היתה תלויה באפונדתו. מה משכן עשר אף מזבח עשר אמות. בפרק מבוי [עירובין דף ב] אמרו איבעית אימא כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה לכתף בגובהה הוא דכתיב גובהה, והא כתי' וקומה חמש אמות, ההוא משפת מזבח ולמעלה כדי שלא יהא כהן עומד ועבודה בידו והעם רואין אותו מבחוץ. נתבאר כבר שהמזבח יש בגובהו י' אמות. ובמסכת זבחים בפרק קדשי קדשים [דף נט] אמרו ר' יהודה לטעמיה דאמר מזבח דמשה נמי גדול הוה דתניא ה' אמות אורך וה' אמות רוחב רבוע יהיה, דברים ככתבן דברי ר' יוסי, ר' יהודה אומר נאמר כאן רבוע ונאמר להלן רבוע מה להלן מאמצעיתו הוא מודד אף כאן מאמצעיתו הוא מודד כול'. ור' יוסי כי גמיר גזירה שוה בגובהה גמיר דתניא ושלש אמות קומתו דברים ככתבן דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר נאמר כאן רבוע ונאמר להלן במזבח הזהב רבוע מה להלן גובהו כשנים ברחבו אף כאן גובהו כשנים ברחבו, הא מה אני מקיים וקומה חמש אמות משפת סובב ולמעלה. **דאמר מר אין השכינה שורה אלא על חכם וגבור ועשיר.** עיקר דיליה במסכת נדרים בפרק אין בין מודר הנאה מחבירו [דף לח] א"ר יוחנן אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על חכם גבור ועשיר ועניו. ומנלן ממשה דכתיב [שמות מ] ויפרוש את האהל על המשכן, ואמר מר משה פרשו וכתיב [שמות כו] עשר אמות ארך הקרש. אימא דאריך וקטין. אלא מן הדין קרא דכתיב [דברים ט] ואתפש בשני הלוחות, ותניא אורכן ו' ורחבן ו' ועוביין ו'. עשיר דכתיב [שמות לד] פסל לך פסילותן שלך תהא. חכם, רב ושמואל דאמרי תרוייהו נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר א', שנאמר [תהלים ח] ותחסרהו מעט מאלהים. עניו, דכתיב [במדבר יב] והאיש משה עניו מאד.

◆

רבינו חננאל

דאי ניחא ליה מפקע ליה ודחיק, או דפתח דוכתא מן חלאמא דרך שוליו של כיס ושקיל מיניה. **ופריק** ר' יוחנן שאם מעות יש בכיס דמצי למעבד הכי ודאי מחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת, ולא בהכין עסיק' בהא מתניתא אילא הא ברייתא בכי הא דאית ביה שכא דלא מצי למשקל מיניה מקצת עד מפיק ליה לכוליה, ולא מחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת. **והדר** מקשינן והאיכא שנאצי, ומפרקינן בדליכא. ואי [בעית] אימא לעולם דאיכא ומכרכי עילויה. (א)**והא** קושיא איכא דמדוחי ביה ומרבו ביה מילי כגון פירושא ומשוו לה לעניין מי שהוציא את הכיס דרך שוליו. ודרך דחוקה היא ולא סליק טעמייהו. וגמרא דיקא הכין הואי והאיכא שנאצי, בדליכא. והכין פירשוהו רבותינו (ובו אתא דילמא) לענין מאי דקא[מר] אי דאפקיה דרך פיו הכי נמי, דאלמא מיחייב משום דאי בעי שקיל ונמצא בא לידי גניבה קודם שיבא לידי איסור שבת. ועלה קא מקשי למה לי (אגרויי) [לאחיובי] בכי האי מלתא והיכי מצי לה למשקל מדרך פיו קמיה דנפקיה לשוליה והאיכא שנצי דאינן לולאות דידעין בערי אל כריטה ואל כראטת (דיגידי) [דאגידי] עד שוליו בהדי הדדי. והכין הוה (מנהא) [מנהגא] דכיסי דההוא זמן, כההיא דתנן כיס של שנאצות שניטלו שנאציו טמא, נפשט טהור. וכי האי לא מצי למשרייה (לגישיה) [לרישיה] אלא מכלפי שוליו דאלמא צריך להוציאו כולו. ודחינן איכא כיסי דלית להו שנצי, אי נמי דאית להו שנצי ומכרכי על פומייהו ואינן עקודין כלפי שוליו. **(ורבה) [ורבא]** סברה כחזקיה דאגד כלי לאו שמיה אגד, ואביי סברה כר' יוחנן דאגד כלי שמיה אגד. קם אביי בשיטתיה דרבא, פי' קם בשיטתיה והדר מן מימרא דנפשיה ואמר כמימרא

רבינו חננאל (המשך)

דרבא דחייב, אלמא אגד כלי לא שמיה אגד כחזקיה. קם רבא כשיטתיה דאביי, פירוש דסבר רבא כאביי דאגד כלי שמיה אגד (כחזקיה) ואיסקופה מליאה פירות פטור כרבי יוחנן. והלכה כרבא, דכל היכא דפליגי אביי ורבא הילכתא כרבא לבד יע"ל קג"ם. ורמי דרבא אדרבא ורמי דאביי אדאביי, דאיתמר המוציא פירות לרה"ר אמר אביי ביד חייב בכלי פטור, ורבא אמר ביד פטור בכלי חייב. והשתא דהדר אביי ואמר אגד כלי (שמיה) לא שמיה אגד וחייב קשיא אהא דקאמר הכא בכלי פטור. ורבא דקאמר אפילו מליאה חרדל פטור קשיא אהא דקאמר הכא בכלי חייב. ואמרינן איפוך אביי אמר בכלי חייב, רבא אמר בכלי פטור. וקא סלקא אדעתי' דהא דאביי ורבא כגון שהיה עומד ברה"י והוציא כלי שיש בו פירות לרה"ר, וכי אפכינן דהמוציא פירות. אבל הא שמעתא דחזקיה ורבי יוחנן, קבלה הוא דהדר ביה אביי ממימריה וקם בשיטתיה דרבא ואיפליג עליה רבא. לענין הוציא ביד סליקא לה דליכא פלוגתא דמאן דאמר חייב בזמן ששלשל ידו למטה משלשה, ומאן דאמר פטור למעלה משלשה. והתם ביציאות השבת כי תני העני חייב, אקשינן והא בעינן עקירה מע"ג מקום ארבעה, ואמרינן בה כמה טעמי ואיפריכו. ולבסוף אמרינן א"ר אבהו כגון ששלשל ידו למטה משלשה וקבלה. ואקשינן והא עומד קתני. ואוקימנא בשוחה, אי נמי דקאי בגומא. ואי איתא, נפק הדין טעמא מהלכתא, ואע"ג דלא קמה ביה מתניתין מדאקשינן איכפל תנא לאשמעינן כולהי הני, ולא משום דמימרא בטל הוא. ובפירקא אחרינא [לקמן בהזורק] אמרינן אמר רב חלקיה בר טובי, לא תוך שלשה דברי הכל חייב, למעלה מעשרה דברי הכל פטור, מג' ועד י' באנו למחלוקת ר' עקיבא ורבנן. ושמעתא דכל פחות מג' כלבוד דמי גמרא גמירי לה, ובהא דוכתי מפרשי לה כתיקונה בסייעתא דשמיא. והא מלתא דאמרנא

א) דברי רבינו ר"ח שבנדפס מכאן עד סוף הענין משובשים וחסרי הבנה. ותוקן עפ"י הכת"י ועפ"י הערוך בר"ח הנדפס.